# Riigikogu kultuurikomisjoni istungi protokoll nr 174

Tallinn, Toompea ja videosild Neljapäev, 22. oktoober 2026

Algus 14.00, lõpp 15.30

**Juhataja:** Liina Kersna (esimees)
**Protokollija:** Merje Noorlind (konsultant)
**Võtsid osa:**
Komisjoni liikmed: Vadim Belobrovtsev, Helle-Moonika Helme, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Margit Sutrop, Kadri Tali

Komisjoni ametnikud: Carina Rikart (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helena Pihlakas (nõunik)
**Puudus:** Madis Kallas
**Kutsutud:** Kultuuriministeeriumi kantsler Merilin Piipuu, kultuuriväärtuste osakonna raamatukogunõunik Ülle Talihärm, õigus- ja haldusosakonna juhataja Merle Põld, Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusosakonna programmijuht Kairi Värv ja nõunik Friedrich Kaasik, Rektorite Nõukogu juhatuse esimees Ülle Jaakma, esindajad Andres Kollist ja Tartu Ülikooli õigusnõunik Aliis Liin, Justiits- ja Digiministeeriumi andmekaitseõiguse talituse nõunik Kristel Niidas, Andmekaitse Inspektsiooni jurist Irina Meldjuk, Eesti Rahvusraamatukogu üleriigiliste teenuste ja digilahenduste valdkonnajuht Kristel Veimann (1. päevakorrapunkt)

**Päevakord:**

1. Vabariigi Valitsuse algatatud rahvaraamatukogu seaduse eelnõu (877 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Info ja muud küsimused

## 1. Vabariigi Valitsuse algatatud rahvaraamatukogu seaduse eelnõu (877 SE) teise lugemise ettevalmistamine

**Liina Kersna** avas arutelu ning lisas teadmiseks, et komisjonil on kavas hääletada muudatusettepanekuid järgmisel teisipäeval (27.10.26). Tänase arutelu keskmes on andmekogude regulatsioon ning teadusraamatukogude võimalus liituda ühtse raamatukogude andmekoguga. L. Kersna lisas, et liitumine ei ole teadusraamatukogudele kohustuslik, vaid loob neile selleks võimaluse. Varasemalt on arutatud, kas teadusraamatukogude küsimusi tuleks käsitleda teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduses (TAIKS), kuid praeguse hinnangu kohaselt ei ole see sobiv lahendus.
L. Kersna sõnul on Kultuuriministeerium (KUM) koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga (HTM) esitanud seitse muudatusettepanekut, mille eesmärk on kujundada selgem õigusraamistik avalik-õiguslike ülikoolide ja teadusraamatukogude

liitumiseks ühtse andmekoguga ning viia lahendus kooskõlla andmekogude üldise õigusliku raamistikuga.

**Ülle Talihärm** tutvustas KUM ning HTM koostöös valminud muudatusettepanekuid (lisa 1). Ettepanekute eesmärk on muuta andmekogu regulatsioon õigusselgemaks. Ettepanekud puudutavad andmekogu eesmärgi täpsustamist, avalik-õiguslike ülikoolide rolli selgemat määratlemist, põhimääruse kooskõlastamist, alamandmekogude pidamise võimalust, juhtimismudelit ning isikuandmete töötlemist.
Andmekogu eesmärki täiendatakse teaduskirjanduse ja teadusandmebaasidega, et ülikoolidele oleks selgem, milliseid andmeid andmekogus töödeldakse. Avalik-õiguslikud ülikoolid nimetatakse kaasvastutavateks töötlejateks ning nad vastutavad oma alamandmekogu arendamise eest. Kuigi põhimääruse kehtestab KUM, sätestatakse seaduses, et see kooskõlastatakse HTM-iga. Põhimääruses saab kirjeldada alamandmekogude ülesehitust, andmekoosseisu, andmete edastajaid ja juhtimist.
Ettepaneku kohaselt võib raamatuandmekogu koosseisus pidada alamandmekogusid, sealhulgas rahvaraamatukogude ja avalik-õiguslike ülikoolide raamatukogude andmete põhjal moodustatud alamandmekogusid. Samuti nähakse ette juhtimismudel, mis tagab eri liiki raamatukogude osalemise arenduste kavandamises ja kooskõlastamises.
Isikuandmete töötlemise säte sõnastatakse täpsemalt, sest andmekoguga võivad liituda ka raamatukogud, mille tegevust reguleerivates eriseadustes ei ole isikuandmete töötlemist eraldi käsitletud. Sättes loetletakse andmed, mida võib töödelda raamatukogu põhiülesannete täitmiseks, ning lisatakse viide haridusasutustele, et koolid ja ülikoolid saaksid töödelda teenuste osutamiseks vajalikke isikuandmeid.
**Kairi Värv** kinnitas, et ettepanekud on valminud KUM-i ja HTM-i koostöös. K. Värv lisas, et kompromiss eeldab mõlema poole vastutulekut, kuid annab ülikoolidele senise eelnõuga võrreldes suurema õigusselguse ja aitab lahendada tõstatatud kitsaskohti.

**Kristel Niidas** selgitas, et Justiits- ja Digiministeeriumleidis, et osa kavandatud regulatsioonist on seaduse tasandi jaoks liiga üksikasjalik ning vastavad küsimused tuleks lahendada andmekogu põhimääruses. Ta toetas avalik-õiguslike ülikoolide määramist isikuandmete kaasvastutavateks töötlejateks.
K. Niidase hinnangul peaks kahe ministeeriumi vastutusala hõlmava andmekogu põhimääruse kehtestama Vabariigi Valitsus. Andmekogu ülesehituse volitusnorm hõlmab juba alamandmekogusid, mistõttu ei ole vaja neid seaduses eraldi nimetada. Samuti tuleks põhimääruses sätestada kaasvastutavate ja volitatud töötlejate ülesanded ning vastutus alamandmekogude eest, sest nende küsimuste seaduses reguleerimine muudaks edasised korralduslikud muudatused põhjendamatult keerukaks. Juhtrühma moodustamine ja töökorraldus peaksid samuti jääma põhimääruse tasandile, kuna eelnõu volitusnorm võimaldab neid küsimusi seal reguleerida.

**Ülle Jaakma** tutvustas Rektorite Nõukogu muudatusettepanekuid, mis lähtuvad põhimõttest teha ülikoolide ja teadusraamatukogude staatuse tagamiseks üksnes hädavajalikke muudatusi. Ü. Jaakma rõhutas, et ülikoolide autonoomia on tagatud põhiseaduse ja ülikoolide seadustega. Ülikooliraamatukogud on ülikoolide struktuuriüksused ning oluline osa teadus-, arendus- ja õppetöö taristust, mistõttu peab ülikoolide otsustusõigus säilima ka raamatukogude andmekogude haldamisel, juhtimisel ja arendamisel.
Esimese ettepaneku kohaselt tuleks seaduses sätestada, et ühtse raamatukogude andmekogu koosseisus on eraldiseisev ülikooliraamatukogude alamandmekogu, mille moodustamise,

juhtimise ja arendamise üle otsustavad ülikoolid.
Teise ettepanekuga täpsustatakse, et andmekogu kaasvastutavad töötlejad on avalik-õiguslikud ülikoolid, mitte nende raamatukogud, sest raamatukogud ei ole eraldiseisvad juriidilised isikud.
Kolmanda ettepaneku järgi peaks andmekogu põhimääruse kehtestama Vabariigi Valitsus, kuna andmekogu hõlmab nii KUM-i kui ka HTM-i vastutusala. Selles küsimuses ühtib Rektorite Nõukogu seisukoht JDM-i seisukohaga.
Neljas ettepanek puudutab andmekogu arendamise ja haldamise kulude katmist. KUM-i ja HTM-i kokkuleppe järgi rahastab KUM rahvaraamatukogude ning HTM teadusraamatukogude andmekogu osa arendamist. Rektorite Nõukogu toetab seda põhimõtet, kuid ei pea põhjendatuks, et KUM määrab üksi tasude arvutamise alused ja piirmäärad, kui kulud kaetakse HTM-i eelarvest. Ülikoolide alamandmekogu arendamise ja rahastamise tingimused tuleks kokku leppida ülikoolide ja HTM-i vahel, ilma et KUM kehtestaks teise ministeeriumi eelarvelistele vahenditele tingimusi.

**Liina Kersna** küsis, kas osapooled on suhelnud omavahel pärast eelmist arutelu ja püüdnud koostada ühiseid muudatusettepanekuid.
**Ülle Talihärm** vastas, et KUM arutas muudatusettepanekuid HTM-i, JDM-i ning Andmekaitse Inspektsiooniga (AKI). Rektorite Nõukogu alternatiivsed ettepanekud jõudsid KUM-i alles päev enne komisjoni istungit.

**Tõnis Lukas** küsis, kas Eesti Raamatukoguvõrgu konsortsiumi (ELNET Konsortsium) senine koostöömudel jätkub ning kuidas arvestatakse uues andmekogude süsteemis Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu eripära ja staatust.
**Andres Kollist** vastas, et Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu on võrreldav ülikoolide raamatukogudega.
**Ülle Talihärm** selgitas, et kõik raamatukogud saavad andmekoguga liituda otse või ELNET Konsortsiumi kaudu. Konsortsium võib jätkata ülikooli raamatukogude alamandmekogu haldamist, arenduste tellimist ja rahastuse taotlemist. Ühises juhtrühmas kooskõlastatakse süsteemi terviklikud arendused, säilitades samal ajal ülikoolide võimaluse arendada oma alamandmekogu vastavalt vajadustele.

**Margit Sutrop** küsis HTM-i seisukohta Rektorite Nõukogu muudatusettepanekute kohta. M. Sutrop küsis Rektorite Nõukogu esindajatelt, kas teadusraamatukogude küsimuste reguleerimine TAIKS-is on endiselt kaalumisel ning kas selleks oleks vaja uuesti seadust muuta.
**Friedrich Kaasik** selgitas, et HTM toetab ülikoolide määramist andmekogu kaasvastutavateks töötlejateks ega näe takistust põhimääruse kehtestamisele Vabariigi Valitsuse määrusega. Rahastamise puhul lähtutakse kevadel sõlmitud kokkuleppest ning kulude hüvitamise üksikasjade, sealhulgas maksete suunamise alamandmekogu haldajale, sätestamist seaduses ei peeta otstarbekaks. HTM toetab Rektorite Nõukogu ettepanekuid osaliselt.
**Kairi Värv** täpsustas, et HTM-i, KUM-i ja ülikoolide kevadine kokkulepe hõlmab infosüsteemi kasutamise litsentsikulude, mitte kõigi teadusraamatukogude arendus- ja halduskulude katmist. Halduskoormuse vähendamiseks kavandatakse HTM-i eelarvest vahendite eraldamist otse KUM-i eelarvesse kehtestatud tasumäärade ulatuses, mitte raha eraldamist ülikoolide kaudu. Seetõttu ei toeta HTM Rektorite Nõukogu rahastamisettepanekut, kuid näeb ülejäänud ettepanekutes kompromissivõimalusi.

**Aliis Liin** sõnas, et Rektorite Nõukogu on valmis neljandast ettepanekust välja jätma sõnad „vastava alamandmekogu haldajale", kui need takistavad kokkuleppe saavutamist.

**Margit Sutrop** küsis HTM-ilt, milliseid lisakulusid võib ühtse andmekoguga liitumisel peale litsentsitasude tekkida ning kas need võivad olla ootamatud, arvestades varasemate eelarvekärbete mõju ülikooliraamatukogudele.
**Kairi Värv** selgitas, et suurimad lisakulud on eeldatavasti ülikoolide vajadustest lähtuvad arenduskulud. Alamandmekogu arenduste rahastamine tuleb kokku leppida vastava ministeeriumi ja ülikoolide vahel. Kogu infosüsteemi puudutavate arenduste jaoks on HTM valmis esitama koos KUM-iga riigieelarvest lisarahastuse taotlusi. HTM katab litsentsikulud kindlaksmääratud tasumäärade alusel, kuid ei saa selle eelnõuga võtta kohustust katta kõiki arendus- ja muid lisakulusid. Nende rahastamine tuleb eraldi läbi rääkida, mistõttu ei piisa Rektorite Nõukogu rahastamisettepanekus üksnes maksete saajat puudutava sõnastuse väljajätmisest.
**Andres Kollist** selgitas, et kavandatav õiguslik kompromiss ei rahulda täielikult ülikoole ning regulatsiooni tuleb edaspidi täiendada. Kuigi kiire edasiliikumise võimaldamiseks ollakse valmis kokkuleppeks, peab lahendus tagama ülikoolide autonoomia. A. Kollist rõhutas ülikoolide ajaloolist ja ulatuslikku panust ühise bibliograafilise andmestiku kujundamisse. Seetõttu peavad ülikoolid olema ühise andmekoguga otseselt seotud ning säilitama otsustusõiguse ka rahastamisküsimustes. A. Kollist ei pidanud vastuvõetavaks, et andmekoguga liitumise rahastamistingimused määrab ühepoolselt KUM.
**Kairi Värv** sõnas, et tasumäärade kehtestamine Vabariigi Valitsuse määruse tasandil oleks võimalik kompromiss, sel juhul kehtestaks tasumäärad kultuuriministri asemel Vabariigi Valitsus.

**Merle Põld** selgitas KUM-i seisukohti Rektorite Nõukogu muudatusettepanekute kohta. KUM toetab alamandmekogude pidamise võimaluse, mitte kohustuse sätestamist, sest ülikoolide liitumine ühtse andmekoguga on vabatahtlik ning kohustuslik ülikoolide alamandmekogu nõue ei oleks sellega kooskõlas. JDM on seejuures soovitanud reguleerida alamandmekogusid üksnes põhimääruses. KUM ei ole vastu põhimääruse kehtestamisele Vabariigi Valitsuse määrusega ega avalik-õiguslike ülikoolide nimetamisele kaasvastutavateks töötlejateks, kuid eelistab säilitada eelnõus kavandatud rahastamiskorra.
**Ülle Talihärm** lisas, et infosüsteemi kasutamise litsentsikulud ja nende kujunemine lähtuvad hankelepingust. Kulumudel peab olema selge kõigile andmekoguga liitujatele, sealhulgas koolidele ja nt Eesti Panga raamatukogule, et nad teaksid liitumisel teenuse maksumust. Halduskulud on litsentsikuludest eraldiseisvad ning nende katmine on teiste lepingute küsimus.

**Merle Põld** selgitas, et praegu on tegemist eraldi kultuuriministri määrusega, mis tasumäärad kehtestab. Tegemist on väga tehnilise määrusega.
**Merilin Piipuu** lisas, et KUM on nõus andmekogu põhimääruse viimisega Vabariigi Valitsuse tasandile. Ta rõhutas, et ka KUM-i haldusalas olev Eesti Rahvusraamatukogu tegeleb teadusandmetega ning osapoolte huvid on ühised. Tema sõnul puudub kolmel senisel andmekogul õiguslik alus ning selle loomine on oluline eelkõige isikuandmete kaitse seisukohalt. Üksikasjad tuleks reguleerida põhimäärustes, mida saab tehnoloogia ja andmekogude muutudes paindlikult täiendada.
**Aliis Liin** rõhutas, et ülikoolid toetavad ühtse raamatukogude andmekogu loomist ega taotle

üksnes õigust otsustada liitumise üle. Ülikoolid on valmis ka seadusega kehtestatud liitumiskohustuseks, sest hanke ettevalmistamine ning tehnilised ja korralduslikud eeltööd on juba tehtud. Küsimus on eelkõige selles, kuidas tagada ühises andmekogus ülikoolide põhiseaduslik autonoomia.
A. Liin nõustus JDM-i seisukohaga, et üldjuhul ei peaks alamandmekogusid seaduses üksikasjalikult reguleerima, kuid pidas ülikoolide puhul põhjendatuks erandit. Ta viitas põhiseaduse §-s 38 tagatud ülikoolide autonoomiale ning rõhutas, et ülikooliraamatukogud kuuluvad ülikoolidele ja ülikoolidele saab kohustusi panna seadusega, mitte andmekogu põhimäärust kehtestava Vabariigi Valitsuse määrusega. Tema hinnangul kaalub autonoomia kaitse selles küsimuses üles tavapärase õigustehnilise eelistuse jätta üksikasjad põhimäärusesse.
Seetõttu toetas A. Liin seaduses eraldiseisva ülikooliraamatukogude alamandmekogu sätestamist koos ülikoolide õigusega otsustada selle korraldamise üle. Selline lahendus võimaldaks luua ühe ühise raamatukogude andmekogu, mille koosseisus säilib ülikoolide iseseisvalt korraldatav osa.
**Liina Kersna** pidas oluliseks täpsustust, et ülikoolid on huvitatud ühtse andmekoguga liitumisest, kuid soovivad säilitada oma autonoomia.
**Andres Kollist** pidas eksitavaks käsitlust, et luuakse ühtne andmekogu, millega ülikoolid võivad soovi korral liituda, sest tema sõnul moodustavad sellesse koondatavatest andmetest valdava osa ülikoolide andmed. Seetõttu ei saa ülikoolide liitumist käsitleda üksnes loodava andmekoguga liitumise võimalusena.

**Kristel Niidas** märkis, et on valmis uuesti kaaluma, milliseid küsimusi tuleks reguleerida seaduses ja milliseid andmekogu põhimääruses. Ta rõhutas, et isikuandmete töötlemise sätte sõnastus sõltub sellest, kas andmekoguga liitumine on kohustuslik või vabatahtlik, ning selles küsimuses on vaja selgust. K. Niidas leidis, et § $7^4$ lg 6 kavandatud säte võimaldab liiga laiaulatuslikku andmetöötlust, kuigi kõnealune paragrahv peaks reguleerima üksnes konkreetses raamatukogude andmekogus isikuandmete töötlemist. Kui teiste raamatukogude tegevust reguleerivates eriseadustes puuduvad vajalikud isikuandmete töötlemise alused, tuleb need sätestada vastavates eriseadustes.
**Merilin Piipuu** sõnas, et KUM kujundab rahvaraamatukogu poliitikat ning rahvaraamatukogu seadusega luuakse võimalus ühtse andmekoguga liitumiseks. Ta väljendas heameelt laiema lahenduse üle ning märkis, et HTM-il kui valdkonna poliitika kujundajal tuleb täpsustada, kas ülikoolide liitumine peaks olema kohustuslik või vabatahtlik.
**Ülle Talihärm** selgitas Eesti Panga raamatukogu näitel, et andmekoguga võivad liituda raamatukogud, mille isikuandmete töötlemist ei reguleeri eraldi õigusakt. Kavandatud sätte eesmärk on määratleda minimaalne isikuandmete koosseis, mida võib ühises andmekogus töödelda lugejate teenindamiseks ja andmete haldamiseks. Algset üldist sätet on täiendatud haridusasutuse isikuandmetega, et luua vajalik alus ka teiste liituvate raamatukogude isikuandmete töötlemiseks andmekogu eesmärkidel.
**Liina Kersna** palus osapooltel teha enne teisipäevast arutelu koostööd, et leppida kokku isikuandmete töötlemise sätte sõnastuses.

**Signe Kivi** tõstatas küsimuse, kas tuleks astuda samm tagasi ja võtta esmalt vastu rahvaraamatukogu seadus, jättes teadusraamatukogude ning ühise andmekogu regulatsiooni täiendamiseks rohkem aega. S. Kivi lisas, et väljendab isiklikku, mitte kultuurikomisjoni seisukohta.

S. Kivi sõnul pikalt menetletud mahukas eelnõu eeldab valdkonnas ulatuslikke muudatusi ning teadusraamatukogude ja ühise andmekogu teema on lisandunud ootamatult. Kuigi KUM ja HTM on jõudnud ühisele seisukohale, on JDM esitanud märkusi. Rektorite Nõukogu hinnangul jääks KUM ja HTM koostöös pakutud lahendus ka Rektorite Nõukogu ettepanekutega täiendatuna õiguslikult nõrgaks kompromissiks. S. Kivi arvamuse kohaselt ei saa senises tempos edasi liikuda, kui regulatsioon ei ole piisavalt selge ja õiguslikult korrektne.
S. Kivi küsis osapoolte arvamust menetluse jätkamise kohta, rõhutades, et vajadus täiendavateks läbirääkimisteks ei muuda seni tehtud tööd asjatuks.
**Aliis Liin** möönis, et kavandatud õiguslik lahendus ei ole parim ning ühtse andmekogu õiguslikku regulatsiooni oleks saanud ette valmistada paremini. Sellest hoolimata pidas A. Liin vajalikuks eelnõuga edasi liikuda, sest andmekogu tehniliseks ettevalmistamiseks on tehtud ulatuslik töö ning valmistutakse hankeks ja süsteemi ülesehitamiseks. Seni tehtud sisulise töö säilitamiseks tuleb praegu luua andmekogule õiguslik alus, kuigi regulatsiooni terviklikum korrastamine võib olla edaspidi vajalik.

**Liina Kersna** küsis, millised on ülikoolide jaoks minimaalselt vajalikud muudatused, mis tuleks rahvaraamatukogu seaduse eelnõus vastu võtta.
**Aliis Liin** vastas, et ülikoolid on pika arutelu tulemusena jõudnud seisukohale, et kõigi nelja muudatusettepaneku arvestamise korral oleks lahendus neile vastuvõetav. A. Liin lisas, et 4. ettepanek on pigem õigustehniline.

**Liina Kersna** sõnul on osapooltel ühine arusaam ülikoolide määramisest andmekogu kaasvastutavateks töötlejateks ning põhimääruse kehtestamisest Vabariigi Valitsuse määrusega. Kokkuleppimist vajab veel ülikooli raamatukogude alamandmekogu puudutav sõnastus. L. Kersna avaldas lootust, et ülikoolide erandlikku olukorda arvestades on võimalik leida lahendus ka alamandmekogu seaduses reguleerimiseks. Ta leidis, et Rektorite Nõukogu neljast ettepanekust esimese kolme puhul võiks järgmiseks teisipäevaks jõuda sobiva sõnastuseni, mis looks teadusraamatukogude liitumiseks vajaliku õigusraamistiku.

**Andres Kollist** sõnas, et ülikoolid ei soovi takistada rahvaraamatukogu seaduse menetluse jätkamist ja püüavad leida edasiliikumiseks minimaalselt vajaliku kompromissi. A. Kollisti hinnangul ei ole kavandatav lahendus siiski rahuldav ega kooskõlas hea seadusloome tavaga. Andmekogu puudutava regulatsiooni kavandatud jõustumine ülejärgmise aasta alguses jätab aega lahenduse täiendamiseks.
A. Kollist lisas, et praktiline koostöö Rahvusraamatukoguga sujub ning toimub ühishanke korraldamine. Hanke tulemusena sõlmitakse kaks eraldi lepingut. ELNET Konsortsiumi leping hõlmab 33 raamatukogu ning rahvaraamatukogude leping tema sõnul eeldatavasti 126 raamatukogu. Oluline on leida koostöös mõlemale poolele vastuvõetav õiguslik alus.
**Kristel Veimann** kinnitas, et Rahvusraamatukogu ja ELNET Konsortsiumi koostöö on olnud hea ning hankelepingute allkirjastamine on kavandatud novembri keskpaika. K. Veimann rõhutas, et kui lepinguid ei saa allkirjastada, võib projekt kaotada selle elluviimiseks kavandatud struktuurifondide rahastuse ning raamatukoguteenuste kvaliteedi parandamine jääda saavutamata.
K. Veimann lisas, et kuigi sõlmitakse kaks lepingut, kujundatakse raamatukogude litsentsitasud koostöös ELNET Konsortsiumiga. Eesmärk on koostada riigi tasandil läbipaistev raamatukogude hinnastamise loetelu. Pakkuja esitab kahe litsentsi kogumaksumuse, arvestades liituvate raamatukogude arvu ja andmete mahtu. Tasude jaotus

raamatukogude vahel täpsustatakse pärast pakkumuse esitamist. Tulevase hinnatõusu ülempiiriks on kokku lepitud 3%, mitte infosüsteemide ülalpidamiseks tavapärane 5%, ning hinnatõus on seotud Eesti majanduse olukorraga. K. Veimann pidas pakkumust soodsaks ning avaldas lootust, et osapooled leiavad kompromissi ja projektiga saab edasi liikuda.

**Signe Kivi** küsis, miks ei ole võimalik allkirjastada hankelepinguid.
**Merilin Piipuu** vastas, et andmekogudel puudub seaduslik alus ning hankelepingute allkirjastamiseks on vaja seadus vastu võtta. Ta märkis, et õigusliku aluse loomine, hanke korraldamine ja andmekogu põhimääruse ettevalmistamine toimuvad paralleelselt, sest põhimääruse koostamiseks tuleb teada hangitava andmekogu ülesehitust. M. Piipuu väljendas muret, et seaduse vastuvõtmise edasilükkumine võib seada ohtu viie aasta jooksul tehtud ettevalmistustöö.
**Kristel Niidas** rõhutas, et seaduses ei tohiks regulatsiooni liigselt üksikasjalikuks muuta, sest edaspidiseid muudatusi saab paindlikumalt teha andmekogu põhimääruses. Ta kinnitas, et ei soovi projekti takistada, kuid juhtis tähelepanu liiga detailse seadusregulatsiooniga kaasnevatele raskustele. K. Niidas leidis, et § $7^4$ lõige 6 tuleb muuta, kuna andmekogus töödeldavate isikuandmete loetelu ja säilitamine on juba reguleeritud sama paragrahvi lõikes 1.

**Andres Kollist** leidis, et seaduse vastuvõtmine on vajalik eelkõige hanke tulemusena loodava infosüsteemi rahastamise tagamiseks, mitte hankega edasiliikumise õigusliku takistuse kõrvaldamiseks. Ülikoolide poolt ei ole hankega jätkamiseks takistusi ning ka rahvaraamatukogude poolt ei ole nõuet, et seadus peab olema vastu võetud enne hanke korraldamist. A. Kollisti hinnangul loob eelnõuga kavandatav reform KUM-ile rahalise katte seaduse rakendamiseks.

**Margit Sutrop** pidas vajalikuks tagada seaduses ülikoolide autonoomia ja õigus oma alamandmekogule. Uue raamatukogude infosüsteemi ühishanke rahastamiskokkuleppes tuleks määratleda kulude jaotus ning kaasata ülikoolid hinna ja rahastamistingimuste arutamisse, vältides KUM-i ühepoolseid otsuseid. M. Sutrop juhtis tähelepanu ka hinnatõusu ja rahastamisvaidluste riskile ning välismaise pakkuja valiku võimalikule mõjule Eesti ettevõtetele ja töökohtadele.
M. Sutrop küsis, milline oleks olnud minimaalse kompromissi asemel parim lahendus ning kas tulnuks koostada kõiki raamatukoguliike hõlmav seadus. Ta meenutas oma soovi kaasata kooliraamatukogud, rõhutas teadusraamatukogude ja Eesti Kirjandusmuuseumi kogude kultuuripärandilist väärtust ning küsis, kas menetluse kiirendamise tingis Euroopa rahastuse kasutamise võimalus.
**Merilin Piipuu** selgitas, et ühist raamatukogude seadust kavandati juba kümme aastat tagasi, kuid HTM-il ja ülikoolidel puudus selleks valmisolek, mistõttu piirduti rahvaraamatukogudega. M. Piipuu rõhutas vajadust ajakohastada senist seadust ja luua kolmele andmekogule seni puuduv õiguslik alus.
M. Piipuu möönis, et eelnõu ei lahenda kõiki probleeme ning edaspidi tuleb üle vaadata ka TAIKS. HTM-i ja KUM-i vastutusalade tõttu on regulatsioon keerukas, kuid pakutud kompromiss võimaldab luua koostöömudelit ja vajadusel õigusraamistikku hiljem täiendada.
**Andres Kollist** nõustus, et õigusraamistiku puudused tuleb kõrvaldada, sõltumata sellest, millises seaduses lahendus sätestatakse. Rektorite Nõukogu on pakkunud TAIKS-i täiendamist, kuid HTM seda ei toeta.

A. Kollist lisas, et hankes on pakkuja välja valitud ja läbirääkimised on lõppemas. Euroopa rahastusega kaetakse raamatukogude üleviimine uude süsteemi. Edaspidi tasub ELNET Konsortsium oma raamatukogude eest HTM-i toel ning Eesti Rahvusraamatukogu rahvaraamatukogude eest. Makstavad summad on läbi räägitud ja osapooltele teada.
**Margit Sutropi** sõnul ei lahendaks TAIKS-i täiendamine kõigi raamatukoguliikide regulatsiooni küsimust. M. Sutrop küsis, kas terviklikum lahendus oleks rahvaraamatukogusid, teadusraamatukogusid ja kooliraamatukogusid hõlmav ühine raamatukogude seadus ning kas pärast andmekogude loomist võiks sellest lähtuda õigusraamistiku edasisel korrastamisel, arvestades kahe ministeeriumi vastutusalasid.
**Merilin Piipuu** sõnas, et kõiki raamatukoguliike hõlmava ühise seaduse koostamine võiks olla järgmise kümne aasta eesmärk, kuid selle ettevalmistamine võtaks hinnanguliselt üle viie aasta. Ta rõhutas vajadust liikuda etapiviisiliselt, sest isikuandmete töötlemisele tuleb luua õiguslik alus ning laiem käsitlus oleks ettevalmistusaega veelgi pikendanud.
**Friedrich Kaasik** kinnitas, et HTM toetab ühtse raamatukogude andmekogu loomist Eestis.

**Liina Kersna** palus osapooltel järgmiste päevade jooksul täpsustada Rektorite Nõukogu esimese kolme ettepaneku sõnastust, et komisjon saaks neid teisipäeval, 27. oktoobril hääletada. L. Kersna palus KUM-il ning JDM-il ühiselt üle vaadata isikuandmete töötlemise sätted, alamandmekogu puudutav osa, et avalik-õiguslikud ülikoolid oleksid kaasvastutavad töötlejad ning andmekogu põhimääruse kehtestamine Vabariigi Valituse tasandil ja teha vajalikud täpsustavad nendes osades.
L. Kersna viis arutelu seaduse jõustumise küsimusele.

**Merilin Piipuu** tegi reformi ulatust arvestades ettepaneku lükata seaduse üldine jõustumine kuu võrra edasi, 2027. aasta 1. veebruarile.
**Liina Kersna** küsis, kas kavandatud ajapikendus on piisav. Ta juhtis tähelepanu rakendusmääruste kooskõlastamiseks vajalikule ajale ning märkis, et kui seadus võetakse Riigikogus vastu kõige varem 18. novembril ja avaldatakse Riigi Teatajas detsembris, jääb ettevalmistusaeg seaduse jõustumiseks lühikeseks.
**Merilin Piipuu** kinnitas valmisolekut nõustuda seaduse üldise jõustumisega 1. märtsil, et anda osapooltele rohkem ettevalmistusaega. Ta selgitas, et seaduse muudatustele on ette nähtud erinevad jõustumistähtajad ning kõik sätted ei jõustu samal ajal.

**Carina Rikart** küsis, kuidas kavandatud muudatused mõjutavad kohalikke omavalitsusi ja rahvaraamatukogusid ning kas ülikoolidele erisuste kehtestamisel tuleks seaduses täpsustada ka omavalitsuste rahvaraamatukogude juhtimiskorraldust.
**Ülle Talihärm** vastas, et Eesti Linnade ja Valdade Liiduga on kavandatud lahendus läbi räägitud. Liidu esindaja hakkab kuuluma Eesti Rahvusraamatukogu nõukogusse, kus saab käsitleda regionaalpoliitika ja juhtimisega seotud küsimusi. Samuti on võimalik neid küsimusi arutada juhtrühma tasandil.
**Merle Põld** lisas, et kavandatud säte näeb ette kõigi andmekoguga liitunud eri liiki raamatukogude, sealhulgas avalik-õiguslike ülikoolide esindatuse arvestamise arenduste kavandamisel. See hõlmab ka rahvaraamatukogusid.

**Margit Sutrop** küsis, miks tõstatus lugejate isikuandmete töötlemise küsimus alles menetluse lõppjärgus, kuigi varasemad arutelud olid keskendunud teavikutele ja andmekogu ülesehitusele. M. Sutrop palus selgitada, milles seisnevad KUM ning JDM erimeelsused

isikuandmete töötlemise regulatsiooni üle, kuidas kavatsetakse need lahendada ning mida saab komisjon küsimuse lahendamiseks teha.
**Kristel Niidas** selgitas, et raamatukogude andmekogus isikuandmete töötlemise ulatus on juba sätestatud § $7^4$ lõikes 1. K. Niidase hinnangul läheb kavandatud lõike 6 regulatsioon ühe konkreetse andmekogu piiridest väljapoole ning selle sisu vajab selgitamist. Kõnealuse sättega ei saa reguleerida isikuandmete töötlemist teistes andmekogudes. K. Niidas lisas, et küsimust on arutatud ka AKI-ga.

**Margit Sutrop** küsis, milliseid lugejate ning haridus-, teadus- ja muude asutustega seotud kasutajarühmade isikuandmeid kavatsetakse andmekogus töödelda ning milline on KUM-i hinnangul nende töötlemise vajadus.
**Ülle Talihärm** vastas, et rahvaraamatukogude ja Eesti Rahvusraamatukogu õigus töödelda isikuandmeid oma ülesannete täitmiseks on sätestatud kehtivates seadustes ning säilib ka edaspidi. Kuna ühise andmekoguga saavad liituda ka asutused, mille isikuandmete töötlemist ei ole eraldi reguleeritud, nähakse kavandatud sättes neile ette minimaalne töödeldavate isikuandmete koosseis. Ü. Talihärm selgitas Eesti Panga raamatukogu näitel, et neid andmeid võib töödelda üksnes ühises raamatukogude andmekogus selle eesmärkide täitmiseks, mitte teistes andmekogudes.
Ü. Talihärm täpsustas, et töödeldakse raamatukogu lugeja või kasutaja ning vajaduse korral tema seadusliku eestkostja andmeid. Kasutaja mõiste võib hõlmata ka litsentsitud andmebaaside kasutajaid. Isikuandmeid töödeldakse teavikute laenutamise ja raamatukoguteenuste osutamise eesmärgil.

**Margit Sutrop** märkis, et raamatukoguteenuste kasutamisel võivad tekkida õiguslikud suhted, näiteks võlgnevused ja vajadus nõuda nende tasumist, mistõttu ei puuduta isikuandmete töötlemine üksnes teavikute lugemist või tellimist. M. Sutrop küsis, millist lahendust JDM soovitab ning kas isikuandmete töötlemise regulatsiooni koondamisest ühte sättesse piisaks.
**Kristel Niidas** selgitas, et kõnealune eelnõu käsitleb üht konkreetset raamatukogude andmekogu ning §-s $7^4$ lõikes 1 on määratletud selles töödeldavad andmed. Kavandatud lõige 6 ei saa reguleerida raamatukogude enda tegevusega seotud andmetöötlust väljaspool seda andmekogu. K. Niidas pidas vajalikuks osapooltel omavahel täpsustada andmekogus osalevate asutuste ringi ja ülesandeid, sealhulgas Eesti Panga rolli ning seda, kas Eesti Pank on kaasvastutav töötleja.
**Liina Kersna** palus KUM-il ning JDM-il järgmiste päevade jooksul isikuandmete töötlemise küsimused omavahel läbi arutada ja leida sobivad sõnastused. L. Kersna rõhutas, et komisjonile tuleb kompromissettepanekud esitada hiljemalt esmaspäeva (26.10) lõunaks ning eelnõus saab arvestada üksnes selleks ajaks laekunud muudatustega. Eesmärk on jõuda sõnastusteni, mida komisjon saab teisipäeval, 27. oktoobril hääletada.

**Kristel Niidas** juhtis tähelepanu eelnõu §-s 22 sätestatud automaatsele haldusmenetlusele, kuna JDM on esitanud selle kohta märkusi.

**Merilin Piipuu** märkis, et eelnõu on läbinud Vabariigi Valitsuse kooskõlastusringid ning JDM on automaatset haldusmenetlust puudutavat muudatust toetanud. M. Piipuu lisas, et KUM ning JDM täpsustavad seda küsimuse omavahel. Vajaduse korral on veel võimalik eelnõus muudatusi teha.

**Liina Kersna** palus KUM-i esindajal tutvustada rahvaraamatukogude töötajaid puudutavat kompromissettepanekut.
**Merilin Piipuu** sõnul on KUM-i ettepanek tuua eelnõu seletuskirjas selgemalt esile, et Eesti Rahvusraamatukogul on piirkondades 25 töökohta. Eesti Rahvusraamatukogu peab juba täna oluliseks töötajate värbamist väljastpoolt Tallinna ning on oma piirkondlikku haaret laiendanud. M. Piipuu sõnul loob reform võimaluse tugevdada Eesti Rahvusraamatukogu üleriigilist rolli ning piirkondliku haarde suurendamine on ka selle edasise arengu eesmärk, mida kajastatakse seletuskirjas.

**Tõnis Lukas** väljendas kahtlust, kas seletuskirjas 25 töökoha kavandamine piirkondadesse tagab nende tegeliku paiknemise väljaspool Tallinna, kui töötajaid värvatakse üle-eestilise konkursiga ja neil lubatakse töötada vabalt valitud asukohas. Tema hinnangul võivad töökohad sellisel juhul koonduda siiski Eesti Rahvusraamatukogu juurde Tallinnasse.
T. Lukas rõhutas, et põhiküsimus on reformi regionaalpoliitiline mõju. Tsentraliseerimine on vähendanud oluliselt kõrgharidust ja erialast pädevust nõudvaid töökohti väljaspool pealinna.
T. Lukas viitas Isamaa fraktsiooni muudatusettepanekule, säilitada maakonnaraamatukogude staatus ning tagada töökohtade säilimine ka piirkondades.

**Liina Kersna** tänas arutelu eest ning palus järgmiseks komisjoni istungiks täpsustada Rektorite Nõukogu esimese kolme ettepaneku sõnastust ning lahendada ministeeriumide koostöös isikuandmete töötlemise küsimused. L. Kersna lisas, et seaduse üldine jõustumine kavandatakse 1. märtsile, muud jõustumistähtajad jäävad samaks ning seletuskirja täiendatakse märkusega, et 25 töökohta on planeeritud piirkondadesse.

**2. Info ja muud küsimused**

Infot ei esitatud ning muid küsimusi ei tõstatatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Liina Kersna
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Merje Noorlind
protokollija